

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

VELİ SAÇILIK BAŞVURUSU (2)

Başvuru Numarası : 2018/24614

Karar Tarihi : 18/10/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Murat İlater DEVECİ

Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Veli SAÇILIK

Vekilli : Av. Senem DOĞANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen yaralanma ve bu olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliği nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının, mülki amirce toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin belirli bir süre için yasaklanması ve bu yasak sebebiyle barışçıl bir toplantının kolluk görevlilerince dağıtılması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Kamu görevinden çıkarılan ve açık grevi yapan iki kişiye destek verip olağüstü hâl tedbirleri kapsamındaki işten çıkarmaları protesto etmek isteyen, aralarında daha önce kamu görevinden çıkarılmış olan başvurusunun da bulunduğu yaklaşık on kişilik bir grup basın açıklaması yapmak için 9/1/2018 tarihinde Ankara'daki bir caddede toplanmıştır. Grup üyeleri, sözlü edilen iki kişinin yalnız olmadığı yönünde slogan atmış ve daha önce hazırladıkları üç pankartı taşımıştır. Polis, dağılmaları yönünde grubu megafonla uyarmıştır. Bir grup üyesi bahsi geçen iki kişinin uzun süredir açık grevinde olduğuna işaret edip işlerini geri istediklerini söylemiş ve polisleri kastederek "Bunlar bize saldıracak şimdi." demiştir. Polisler grup üyelerini kollarından tutarak orada bulunan bir polis minibüsüne bindirmiştir. Kısa süre sonra caddede yakalanan bir kişi itirilerek minibüse bindirilmiştir. Bir başka kişinin daha minibüse itirilerek bindirilmeye çalışılmasına tepki gösteren başvuru, minibüsün yarı açık durumdaki arka kapısından dışarıya çıkmak için hamle yapmış ancak polislerin kendisini minibüsün içine itip kapıyı kapatmaya çalışmaları nedeniyle minibüsten inememiştir. Bu sırada minibüse bindirilmek istenen son kişi henüz tam olarak minibüse binmemiştir. Başvuru durduğu yerde "Yeter be, yeter!.. [anlaşılmadı] yapmak şerefsizliktir." diye bağırma başlarken bir polis memuru oldukça yakın bir mesafeden başvurusunun yüzüne ve kıyafetine birçok kez biber gazı sıkmıştır. Biber gazından sakınmak isteyen başvuru, dengesini kaybederek bir şekilde minibüsten inmiştir. Polisler

başvurucuyu elleriyle ve kalkanlarıyla iterak ve kıyafetinden tutarak minibüse bindirmeye çalışmıştır. Başvurucu "Gözüm!" diye bağırınca polisler başvurucuyu karga tulumba minibüsün ön bölümüne bindirmiştir. Başvurucu hakkında tanzim edilen raporlara göre olay nedeniyle her iki *konjoktivada* (Konjoktiva, göz kapağı iç yüzünü ve göz yuvarlağının ön yüzünü kaplayan zarıdır.) *hiperemi* (kızarıklık) ve sol *itbia* (incik kemiği) ön yüzde 2x5 cm'lik *abrazyon* (sıyırma) ile hassasiyet oluşmuştur ve başvurucunun yaralanması basit bir tıbbi müdahale ile giderebilecek ölçüde hafiftir.

3. Olayın üzerinden kısa bir süre geçmesinin ardından başvurucu, katıldığı basın açıklamasını dağıtan ve yaralanmasına neden olan polis amirleri ve memurları hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Bu suç duyurusuna ilişkin dilekçeyi kaleme alan başvurucu vekili, olaya ilişkin kamera kaydının bir örneğini savcılığa sunmuştur.

4. Savcılık olay nedeniyle düzenlenen kolluk tutanaklarını, kolluğun çektikleri de dâhil olmak üzere olayla ilgili kamera görüntülerini ve başvurucu hakkında düzenlenenmiş doktor raporunu emniyet müdürlüğünden temin edip başvurucunun kesin adli raporunu almış; soruşturma dosyasında mevcut kamera görüntülerini bilirkişiye inceletmiş ve başvurucunun ifadesine başvurmuştur.

- Emniyet müdürlüğünün ilgili biriminin çektiği görüntülerin ve başvurucu hakkında düzenlenen kesin adli raporun içeriği yukarıda belirtildiği gibidir (bkz. § 2).

- Soruşturma dosyasında bulunan kamera görüntülerinin içeriği konusunda hazırlanan bilirkişi raporunda grubun polisin uyarılarına rağmen dağılmayıp polise direndiği, polisin orantılı güç kullanarak eylemcileri gözaltına aldığı, bir eylemcinin minibüse getirildiği sırada grup üyelerinin polise etkili bir şekilde direnip zorluk çıkardıkları, bu sırada başvurucu ve bazı eylemcilerin arbede çıkararak araçtan inmeye çalıştıkları, polislerin bu direnişi engellemek amacıyla gaz kullandığı, dengesini kaybeden başvurucunun yere düştüğü ve polislerin başvurucuyu itinalı bir şekilde minibüsün ön bölümüne taşıdıkları belirtilmiştir.

- Emniyet müdürlüğünce savcılığa gönderilen belgelerde eylem yapılan yerin toplantı ve gösteri yürüyüşü alanları olarak belirlenen yerlerden olmadığı, Ankara Valisi'nin işe geri dönme talebiyle açlık grevi yapan kişileri desteklemek amacıyla yapılacak toplantı ve gösterileri, eylemlerin parklardaki vatandaşları rahatsız edebileceği ve terör örgütlerinin eylemciler ile diğer vatandaşları hedef alan saldırılar gerçekleştirebileceği gerekçesiyle 1/11/2017 tarihinden itibaren üç ay süre ile yasakladığı, yasağın 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinin (c) bendine, 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. maddesine ve 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesinin (m) bendine dayandırıldığı, başvurucu ile bir başka eylemcinin toplantıyı oturma eylemine çevirdiği, grup üyelerinin direnmesi nedeniyle polis kalkanları ve biber gazı kullanılarak eylemin sonlandırıldığı, yakalanan kişilerin minibüse binmesini engellediği için başvurucuya gaz sıkıldığı ve kesilecek idari para cezası nedeniyle yakalanan başvurucunun idari para cezası kesilmesi sonrasında serbest bırakıldığı açıklanmıştır. Sözlü edilen belgelere göre başvurucu, asılsız kötü muamele iddialarının önüne geçilebilmesi amacıyla doktor raporu alınması için hastaneye götürülmek üzere diğer eylemcilerle beraber minibüse bindirilmiştir.

- Başvurucu ifadesinde itilmek suretiyle minibüse bindirildiğinde belinin incindiğini, minibüsün içine gaz sıkıldığını, gazdan çok etkilendiği için minibüsten inmeye çalıştığını, yerde tekmelenerek minibüsün bir başka kısmına alındığını, kendisine tekme atan polisi görmediğini ve kendisine idari para cezası verilmesi sonrasında serbest bırakıldığını beyan etmiştir.

5. Yürüttüğü soruşturma sonunda savcılık; polisin görevini yaparken gerekli ölçüde zor kullanma yetkisi olduğu, başvurucau yaralamaya yönelik kasten yapılmış bir eylem bulunmadığı ve polisin mevzuat doğrultusunda hareket ettiği gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başvurucunun savcılıkça verilen karara itirazı sulh ceza hâkimliğince reddedilmiştir.

6. Ankara Valisi, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe teşebbüsü ardından ilan edilen iki yıllık olağanüstü hâl süresince sekiz ay kesintisiz olmak üzere toplam yaklaşık on bir ay boyunca il genelinde tltm toplantı ve gösterileri yasaklamış veya izne bağlamıştır. Bu kararlardan biri olan ve başvuruya konu kolluk müdahalesine dayanak teşkil eden yasaklama kararı da *“işe geri dönme talebiyle açlık grevi yapan iki kişiyi desteklemek ve bunların tutuklanmalarını protesto etmek amacıyla 24 saat esasına göre Ankara'nın muhtelif yerlerinde, parklarında açlık grevi veya oturma eylemi düzenleneceğine dair istihbarat bulunduğu”* belirtilerek kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasının tehlikeye düşebileceği gerekçesiyle verilmiştir (ayrıntılı bilgi için bkz. *Adnan Vural ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/36237, 10/3/2022, § 19).

7. Başvurucu, nihai kararı 12/7/2018 tarihinde öğrendikten sonra 7/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İltisken İddia

9. Başvurucu; polisin itekleme ve yerde sürüklenme şeklinde şiddete başvurmasından, minibüsün içinde olmasına rağmen kendisine biber gazı sıkılmasından, gazın etkisiyle yere düşmesinden sonra kafasına vurulup tekmelenmesinden, minibüsün bir başka yerine fırlatılmasından, olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesinden ve soruşturma sürecindeki itirazlarının dikkate alınmamasından yakınmıştır. Bakanlık görüşünde başvurucauun kötü muamele iddiaları incelenirken etkili bir soruşturma yapılmıp yapılmadığı, bu anlamda olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi sırasında Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

10. Başvurucunun ihlal iddiası Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan yasak kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ihlal iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına yasağın maddi boyutuyla ilgili olup başvuruya uygulanabilir nitelikte olan ilkeler *Gülşah Öztürk ve diğerleri* (B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 52), *Betül Öztürk Gülhan ve Sıla Koç* (B. No: 2016/12937, 10/12/2019, §§ 33, 43-45) ve *Deniz Karadeniz ve diğerleri* ([GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, § 92) kararlarında yer almaktadır. Sözü edilen ilkelere göre kişilerin kendi tutumunun zorunlu kıldığı hâller dışında güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin kişilere fiziksel güç kullanması ve haksız yere bireylerin yüzüne biber gazı sıkarak söz konusu kişilerin yoğun fiziksel ve ruhsal acı çekmesine neden olmaları Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal etmektedir. Kolluk görevlileri biber gazını kapalı bir yerde kullanacaklarsa bu gazların kapalı alanda kullanılması hâlinde olumsuz tesirlerinin artabileceğini dikkate almalı ve aynı amacı temin edecek alternatif zor kullanma araçlarının kullanılmasının mümkün olup olmadığını değerlendirmelidir. Biber gazının kimyasal tesiri yüzünden oluşan acının -meydana gelen yaralanmanın basit tıbbi müdahaleyle giderilebilir nitelikte olması durumunda bile- kişilerde ilave bir korku ve elem duygusuna yol açabilecek mahiyette olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

13. Somut olayda başvuruçunun da içinde bulunduğu gruba polisçe müdahale edilmiş ve grup üyeleri, kendilerine idari para cezası kesilebilmesi için yakalanıp asılsız kötü muamele iddialarının önüne geçebilmek amacıyla doktor raporu alınması için hastaneye götürülmek üzere polis minibüsüne bindirilmiştir. Grup üyelerinin toplandığı caddede yakalanan bir kişinin polislerce minibüse itirilerek bindirilmeye çalışılması üzerine duruma tepki gösteren başvuruçu, minibüsten dışarıya çıkmak için hamle yapsa da polislerin kendisini minibüsün içine itip kapıyı kapatmaya çalışmaları nedeniyle minibüsten inememiştir. Bu sırada minibüse bindirilmek istenen son kişi henüz tam olarak minibüse binmediği için minibüsün kapısı kapanmamıştır. Bir polis memuru, minibüsten inmeye çabalamadan durduğu yerde "*Yeter be, yeter!.. [anlaşılmadı] yapmak şerefsizliktir!*" diye bağırarak başvuruçunun -kapalı ve dar bir alanda birçok kişiyle birlikte bulunmasına rağmen- yüzüne ve kıyafetine oldukça yakın bir mesafeden birçok kez biber gazı sıkmıştır. Bunun sonucunda başvuruçunun göz kapağı iç yüzünü ve göz yuvarlağının ön yüzünü kaplayan zarda kızarıklık oluşmuş ve başvuruçu maruz kaldığı muamele nedeniyle acı yanında korku da duymuştur. Oysa biber gazı sıkılmasından önce başvuruçu, olduğu yerde durmakta; polise karşı şiddet içeren bir davranışta bulunmamakta ve araçtan inmeye çabalamamaktadır. Nitekim başvuru dosyasına, başvuruya konu olay nedeniyle başvuruçu hakkında yürütülen bir ceza soruşturmasına ilişkin bilgi yansımamıştır. Ayrıca biber gazı kullanmadan önce polis memuru, başvuruçu ile beraber birçok kişinin kapalı bir alanda bulunduğunu dikkate almamış; alternatif güç kullanım araçlarının kullanılabilirliğini değerlendirmemiştir. Bu nedenle somut olayın koşullarında başvuruçunun davranışlarının polisin biber gazı ile müdahalesini zorunlu kıldığını ve biber gazının orantılı bir biçimde kullanıldığını söylemek mümkün değildir.

14. Başvuruçu; itekleme ve yerde sürüklenme şeklinde şiddete başvurusundan, kafasına vurulup tekmelemesinden ve minibüsün bir başka yerine fırlatılmasından da şikâyet etmiştir ancak başvuru dosyası, başvuruçuya karşı sözlü edilen fiillerin işlendiği yönünde makul şüphenin ötesinde kanıt ihtiva etmemektedir.

15. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamele ve cezalarla ilgili değerlendirmelerine göre başvuruya biber gazıyla yapılan muamele, olayın gelişimi ve biber gazının başvuru üzerinde bıraktığı etki dikkate alındığında insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muamele olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamele ve cezalarla ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasında bkz. *Osman Gökalp*, B. No: 2019/7312, 3/2/2022, §§ 32-35). Bu durumda insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasasının maddi boyutu ihlal edilmiştir.

16. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddialara gelince konuyla ilgili ilkeler şimdiye kadar verilen birçok kararda yer almıştır (örnek kararlar için bkz. *Ferit Kurt ve diğ.leri*, B. No: 2018/9957, 8/6/2021, §§ 75-78; *İsmail Adak*, B. No: 2018/19964, 20/10/2021, §§ 37-41). Anılan ilkelere göre bir kişinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder biçimde fiziksel ve ruhsal bir saldırıya uğradığına dair *savunulabilir* bir iddiası varsa bu iddia hakkında etkili bir soruşturma yürütülmelidir. Yaralama olayının güç kullanmaya yetkili bir kamu görevlisinin kasıtlı bir eylemi sonucu meydana geldiğinin ileri sürüldüğü hallerde ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalı, soruşturma olaya karışmış olanlardan bağımsız kişilerce yürütülmeli, soruşturmada olayı aydınlatılabilir sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün deliller toplanmalı, soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine ve mağdurun erişimine açık tutulmalı, soruşturma sonunda çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanılmamalı (nesnel ve tarafsız analiz) ve soruşturma makamınca, kullanılan gücün ilgilinin davranışı nedeniyle mutlak surette gerekli olan bir güç kullanımına karşılık gelip gelmediği ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir. Ayrıca soruşturmada makul bir özen ve sınırlı hareket edilmelidir.

17. Başvurucunun yaralanmasıyla sonuçlanan olaya ilişkin suç duyurusu sonrasında savcılığa bir ceza soruşturması başlatılmıştır. Bu soruşturma kapsamında emniyet müdürlüğünün ilgili birimince çekilen görüntü kayıtları ile olayla ilgili kolluk tutanakları getirilmiş, başvuru kesin adli raporu alınmış, soruşturma dosyasında mevcut görüntü kayıtları bilirkişiye incelenmiş ve başvuru ifadesine başvurulmuştur. Ne var ki başvuru hakkında düzenlenen raporlara rağmen başvurucu karşı biber gazı ve fiziki güç kullanan polislerin tespit edilmesi ve bu kişilerin ifadelerinin alınması yönünde adım atılmamış, başvuru ile aynı minibüse bindirilen kişilerin beyanı alınmamış ve görüntü kayıtları savcı tarafından incelenmemiştir. Hâlbuki bilirkişi raporu ile kolluk tutanakları, soruşturma dosyasında bulunan görüntü kayıtları ile örtüşmemektedir ve görüntü kayıtlarının incelenmesi somut olayda teknik bir bilgi gerektirmemektedir (bkz. §§ 2, 4). Ayrıca savcılık, polisin görevini yaparken gerekli ölçüde zor kullanma yetkisi olduğunu ve polisin yasal mevzuat doğrultusunda hareket ettiğini belirterek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verse de polisin neden güç kullanmak zorunda kaldığına ve zor kullanmasının sebebine nazaran kullandığı gücün orantılı olup olmadığına ilişkin açıklama yapmamıştır. Bu nedenle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutu ihlal edilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, gerçekleştirmek istediği barışçıl nitelikte basın açıklamasının kolluk görevlilerince orantısız güç kullanılarak engellendiğini ve müdahaleye dayanak yasaklama

kararının hukuka aykırı olduğunu belirterek ifade hürriyeti ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını yinelemiştir.

20. Başvurucunun ihlal iddiası toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ihlal iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Ankara Valisi'nin yasaklama kararının 2935 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (m) bendi uyarınca verildiği anlaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Adnan Vural*, § 50). Anılan yasaklama kararına aykırı davranıldığı gerekçesiyle 2911 sayılı Kanun'un 23. ve 24. maddeleri uyarınca toplantıya yapılan müdahalenin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Başvuruya konu müdahalenin yapıldığı ve bunun dayanağı olan Ankara Valisi'nin yasaklama kararının verildiği tarihte tüm ülkede olağanüstü hâlin devam ettiği gözetilerek inceleme Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacaktır. Bu inceleme sırasında öncelikle sınırlamanın Anayasa'nın 13. ve 34. maddelerinde yer alan güvencelere aykırı olup olmadığı tespit edilecek, aykırılık saptanması hâlinde ise Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlerin bu aykırılığı meşru kılıp kılmadığı değerlendirilecektir (benzer değerlendirmeler ve müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmasına ilişkin genel ilkeler için bkz. *Adnan Vural ve diğerleri*, §§ 44, 45; §§ 53-55).

23. Anayasa Mahkemesi *Adnan Vural ve diğerleri* kararında, OHAL sürecinde yasaklama kararlarına aykırı olarak gerçekleştirilen toplantılara katılanlara idari para cezası verilmesi şeklindeki müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesine göre demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu ve Anayasa'nın 15. maddesine göre de olağanüstü hâlin gerektirdiği ölçüldüğünü incelemiştir. Anılan kararda, başvuruya konu olan toplantı ile bu toplantıya katılımı nedeniyle başvurucuya verilen idari para cezasını da inceleyen Anayasa Mahkemesi, yasaklama kararıyla giderilmeye çalışılan güvenlik kaygısının idarece açıkça ortaya konulamaması, terör tehdidine soyut olarak yer verilmesi, kamu düzeni yönünden daha az sınırlayıcı uygulamalarla giderilemeyecek bir tehlike olduğunun gösterilmemesi, şablon gerekçelerle birbiri ardına alınan yasaklama kararlarının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını anlamsız ve imkânsız kılacak bir dereceye ulaştırması nedeniyle verilen idari para cezalarının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna varmıştır (*Adnan Vural ve diğerleri*, §§ 56-63; olağanüstü hâl sürecinde idarenin yasaklama kararına aykırı olarak toplantıya katılımı nedeniyle verilen idari para cezalarının anılan hakkı ihlal ettiği yönünde benzer değerlendirmelerin yapıldığı diğer kararlar için bkz. *Erdal Karadaş*, B. No: 2017/22700, 28/5/2019; *Selma Elma*, B. No: 2017/24902, 4/7/2019; *Hüseyin Karabulut ve diğerleri*, B. No: 2017/24457, 17/6/2020). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, müdahalelerin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında ölçülü de olmadığını değerlendirdiği anılan kararda aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

“69. Bununla birlikte yukarıdaki bölümde de açıklandığı üzere başvuru konusu yasaklama kararlarında terör tehdidine dair somut hiçbir olgudan hareket edilmediği gibi 31/7/2017 tarihli karardan itibaren tüm yasaklama kararlarında başvurucuların bir kısmının da katılması nedeniyle idari para cezası aldıkları, görevlerinden ihraç edilmeleri

nedeniyle açık grevte başlayan eski öğretmen S.Ö. ve eski akademisyen N.G.ye destek amaçlı, Kızılay Yüksel Caddesi ve çevresinde gerçekleştirilen toplantılara odaklanıldığı, özellikle DHKP/C terör örgütünün bu toplantılara terör saldırısı düzenleyebileceği ve söz konusu toplantılar nedeniyle vatandaşların rahatsız olduğu gerekçelerine dayanıldığı görülmektedir. ...

70. Yasaklama kararlarında, park ya da bahçe gibi vatandaşların yoğun olarak tercih ettiği bölgelerde yüksek sesle eylem yapılması gibi nedenlerle çevreye rahatsızlık verildiği şeklinde ifade edilen gerekçenin olağanüstü hâl olmadığı durumlarda da özellikle somut olay bağlamında başvuru konularının toplandııkları alanlar dikkate alındığında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı karşısında meşruluğunu ileri sürmek oldukça tartışmalıdır (bkz. § 58) Başvuru konusu olayda olağanüstü hâlin gerektirdiği ölçüde olduğunu kabul etmeye de imkân bulunmamaktadır.

71. 15 Temmuz darbe teşebbüsünden hemen sonra ... kamu düzeninin sağlanmasına ilişkin sorunların sıcak bir şekilde hissedildiği belirli ve kısa bir süre başvuru konusu yasaların nâm Ankara'yi kapsamının makul olduğu da kabul edilebilir. Buna karşın idarenin, ilerleyen süreçte başvuru konularını toplandııkları alanlar kullanmak isteyen kişiler yönünden o tarihten itibaren var olan koşulların hassasiyetlerini de gözetenek bazı ayarlamalar yapılmasının mümkün olup olmadığını değerlendirmesi gerektiği açıktır. Bununla birlikte darbe teşebbüsünden 3 ay sonra başlayan ve olağanüstü hâl sürecinde neredeyse kesintisiz olarak 11 ay gibi uzun bir süre devam ettirilen yasaklama sürecinde idare ve derece mahkemeleri bu konuda hiçbir değerlendirme yapmamışlardır. Dolayısıyla ilk yasaklama kararının verildiği tarihte dahi devletin kamu düzeni ve güvenliği ile kamu hizmetlerinin işleyiş kapsamında oluşan tehlikeleri bir ölçüde bertaraf edebilmesi ve gerekli tedbirleri alabilmesi yönünden makul bir sürenin geçtiği dikkate alındığında, Ankara Valliliğinin başvuru konusu kararlarında yer verilen gerekçelerin, başvuru konularının toplantı hakkına gerçekleştirilen müdahalelerin olağanüstü hâlin gerektirdiği ölçüde olduğunu ortaya koymadığı değerlendirilmiştir.

72. Ankara Valliliği, başvuru konusu yasaklama kararlarıyla bireylerin toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme hakkı yönünden, süresi belli olmayan kategorik yasaklama kararlarıyla aynı etkiyi oluşturan bir külfet yaratmış; buna karşın kamu düzeninin karşılaştığı tehlikenin olağanüstü hâl tedbirleri çerçevesinde işlerini kaybeden veya onların yakınları olan ve ügüllere seslerini duyurmaya çalışan ya da düşünceleri için paydaş bulmaya çabalayan başvuru konularının yönünden yaratılan bu külfete baskın geldiğini hiçbir şekilde göstermemiştir. Ayrıca idare, başvuru konusu olayda yarışan değerler arasında adil bir denge kurulabilmesi için daha hafif tedbirler alınmasının yeterli kalacağını hiçbir şekilde ortaya koymadan ilgili Kanun'da öngörülen en ağır tedbire başvurmuştur."

24. Somut olayda da etkinliğin bazı faaliyetlerin aksamasına neden olduğu, kamu düzenini bozduğu veya alınan güvenlik önlemlerini zafa uğratması nedeniyle kamu düzenine ilişkin gerçek bir kaygıya neden olduğu yönünde herhangi bir değerlendirme mevcut değildir. Yukarıda yer verilen kararda ulaşılan sonuçtan farklı bir sonuca ulaşmayı gerektirecek bir neden bulunmayan başvuru konusu müdahalenin de olağanüstü hâlin gerektirdiği ölçüde olmadığı ve zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle -Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde- Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi, soruşturmanın yenilenmesi ve kendisine manevi tazminat olarak 10.000 TL ödenmesi talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği savcılığa yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğ.leri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Başvurucuya talebi dikkate alınarak manevi zararları karşılığında net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yaşamının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yaşamının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yaşamının maddi ve usul boyutlarının ihlaliyle ortaya çıkan sonuçların ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2018/12692) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/10/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.